

Nr 158.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1921 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital.

(4:de avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlåtna propositionen, nr 2, med förslag till tilläggsstat till riksstaten för år 1921 har Kungl. Maj:t, under åberopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning: bil. 1: 1921 års tilläggsstat» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden nämnda dag (punkt 11), föreslagit riksdagen att till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital på tilläggsstat för år 1921 anvisa ett förslagsanslag, högst, 22,573,500 kronor.

Utredningen i ärendet återfinnes å sid. 17—23 av åberopade statsrådsprotokollet.

I enlighet med riksdagens tidigare vid olika tillfällen och senast år 1911 lämnade medgivanden har av telegrafverkets vinstmedel till rörelsekapital avsatts sammanlagt 3,087,833 kronor 87 öre.

Vad år 1912 beträffar, ansågs ett liknande förfaringssätt med överskottet för nämnda år icke stå i överensstämmelse med de då föreslagna nya principerna beträffande riksstatens uppställande, varför Kungl. Maj:t för samma år för ändamålet hos riksdagen begärde ett anslag av 150,000 kronor under utgifter för kapitalökning. Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit blev av riksdagen bifallet.

Sammanlagt utgör alltså det belopp, telegrafstyrelsen äger behålla såsom kassaförslag, 3,237,833 kronor 87 öre.

I skrivelse den 17 november 1919 anmälde telegrafstyrelsen, bland annat, att det icke bleve möjligt för styrelsen att under år 1919 till statsverket inleverera någon del av de för åren 1916—1918 belöpande

vinstmedel å tillhopa 26,573,424 kronor 49 öre, vilka av styrelsen dittills innehållits, samt anhöll om Kungl. Maj:ts förklarande, att styrelsen finge tills vidare för förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital behålla vad av verkets överskottsmedel för åren 1916—1918 icke kunde med användande av tillgängliga medel inlevereras till statsverket. Av ifrågavarande belopp har telegrafstyrelsen emellertid under år 1920 inbetalat 4,000,000 kronor, utgörande vad som återstod oinlevererat av 1916 års vinst.

Sedan statskontoret avgivit infordrat yttrande över telegrafstyrelsens ifrågavarande framställning, förklarade sig Kungl. Maj:t i brev den 19 december 1919 finna den av styrelsen vidtagna åtgärden att år efter år, utan att hava sökt eller erhållit vederbörligt bemyndigande, underlåta att i rätt tid inleverera uppkomna överskottsmedel och i strid mot föreskriften i den för styrelsen gällande instruktionen behålla dessa medel såsom rörelsekapital synnerligen anmärkningsvärd, samt anbefalld styrelsen att snarast möjligt med anledning av vad sålunda förelupit avgiva förklaring.

I sin förklaring häröver framhöll telegrafstyrelsen såsom den huvudsakliga orsaken till berörda förhållande, att under kristiden förtänksamheten bjudit styrelsen att med då rådande, oerhörda materialbrist och med den osäkra framtiden för ögonen begagna varje tillfälle att till antagligt pris förskaffa sig material samt att de på grund därav i materialförråd fastlästa överskottsmedlen till följd av otillräckliga anslag till nya anläggningar icke så snart, som styrelsen i betraktande av den tidigare jämna vinstökningen tänkt sig, kunnat frigöras och i vederbörlig ordning inlevereras till statsverket.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag är föranlett av en av telegrafstyrelsen gjord framställning, däri styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att telegrafverkets vinstmedel för åren 1917 och 1918, tillsammans 22,573,424 kronor 49 öre, må i stället för att inlevereras till statskontoret användas till förstärkning av telegrafverkets rörelsekapital.

Uti avgivet yttrande har statskontoret framhållit, att ur statsregleringssynpunkt måste fasthållas kravet, att telegrafverkets överskott av inkomster utöver driftkostnader för varje år oavkortat och så fort sig göra låte till statsverket inlevererades och att vad som erfordras till ökning av rörelsekapital äskades såsom anslag å riksstaten i likhet med vad som i riksstaten för år 1912 ägde rum i fråga om det i telegrafstyrel-

sens framställning omnämnda beloppet å 150,000 kronor. Detta utgjorde en av grundprinciperna i budgetreformen.

Härav följde att, därest Kungl. Maj:t funne telegrafstyrelsens behov av rörelsekapital icke böra tillgodoses genom upplåning utan genom anlåtande av de innehållna överskottsmedlen — varemot statskontoret i betraktande av de föreliggande omständigheterna ej hade något att erinra — detta borde ske på det sätt att *dels* av 1921 års riksdag äskades erforderligt anslag å tilläggsstaten för samma år, *dels ock* å tilläggsstatens inkomstsida uppfördes samma belopp såsom av kassafonden i anspråk tagen kapitaltillgång.

Då såsom av telegrafstyrelsens skrivelse framginge någon inlevering till statsverket av ovanberörda vinstmedel icke kunde äga rum, innebure det sålunda framställda förslaget i realiteten endast, att en å kassafonden bokförd men icke likvid tillgång överfördes till telegrafverkets fond, där den motsvarades av materialtillgångar.

Den av telegrafstyrelsen nu förebragta utredningen torde, framhåller departementschefen, med tydlighet giva vid handen, att det belopp, styrelsen äger att disponera såsom rörelsekapital, med den utveckling telegrafverkets rörelse på senare tid vunnit, måste anses alldeles otillräckligt. Till ytterligare belysande härav erinrar han, att år 1910, då styrelsen senast gjorde framställning om förstärkning av rörelsekapitalet, telegrafverkets inkomster och utgifter uppgingo till omkring 14,300,000 respektive 9,600,000 kronor; i riksstaten för år 1921 hava motsvarande siffror upptagits till 90,000,000 respektive 87,000,000 kronor. Erkännas finge, yttrar han vidare, att telegrafstyrelsen under krigsåren haft att kämpa med synnerligen stora svårigheter — abnorma krav på omedelbara utvidgningar och abnorm brist och osäkerhet på materialmarknaden. Erkännas finge ock, att enbart dessa förhållanden med nödvändighet påkallat en väsentlig ökning av rörelsekapitalet. Styrelsens åtgärd att innehålla överskottsmedlen för vissa år såsom rörelsekapital i stället för att i vanlig ordning inbetala desamma till statsverket kunde emellertid under inga omständigheter godtagas, varom numera någon meningsskiljaktighet icke torde förefinnas.

Då det, såsom statskontoret framhållit, ej vore förenligt med budgettekniska principer att till rörelsekapitalet överföra överskottsmedel, vilka äro bokförda som tillgång i kassafonden, måste särskilt anslag för ändamålet anvisas.

Beträffande sättet härför har departementschefen efter samråd med chefen för finansdepartementet anslutit sig till statskontorets förslag, att

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 6 saml. 68 häft. (Nr 157—158.) 2

anslaget anvisas å 1921 års tilläggsstat under utgifter för kapitalökning samt att medel härför beredas ur kassafonden. Beloppet av den erforderliga förstärkningen av rörelsekapitalet har departementschefen funnit kunna lämpligen fastställas till 22,573,500 kronor, varigenom telegrafverkets rörelsekapital skulle komma att uppgå till omkring 25,800,000 kronor.

*Utskottets
yttrande.*

Utskottet har i sitt tidigare denna dag avgivna utlåtande rörande statsrevisorernas berättelse yttrat sig i fråga om de förhållanden, som framkallat behovet av medels anvisande för nu ifrågavarande ändamål. Den nu förevarande framställningen avser i realiteten endast att bokföringsmässigt ordna den situation, som uppkommit genom telegrafstyrelsens underlåtenhet att inleverera visst driftöverskott. Även om utskottet finner att åtgärd i sådan riktning är ofrånkomlig, har utskottet dock ansett, att innan saken definitivt ordnas på sätt verket föreslagit, en närmare undersökning bör verkställas ifråga om telegrafverkets nuvarande verkliga behov av rörelsekapital.

I avbidan på resultatet av en sådan utredning, vilket utskottet anser kunna framlägga vid nästkommande riksdag, synes annan åtgärd från riksdagens sida ej böra vidtagas än att riksdagen förklarar hinder från dess sida ej möta för att telegrafstyrelsen tillsvidare icke till statsverket inlevererar ifrågavarande överskott.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande framställning, må förklara hinder från dess sida ej möta för att telegrafstyrelsen tillsvidare och intill dess resultatet av en utredning angående telegrafverkets behov av rörelsekapital, som riksdagen förväntar bliva genom verkets försorg verkställd, må bliva riksdagen förelagt, icke till statsverket inlevererar det driftöverskott, varom nu är fråga.

Stockholm den 30 maj 1921.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 157.